Europos Parlamentas
2019-2024

PRIIMTI TEKSTAI

P9_TA(2023)0458

Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ įgyvendinimas

2023 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ įgyvendinimo (2023/2029(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 209 ir 212 straipsnius ir į 322 straipsnio 1 dalį,

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009[1],

– atsižvelgdamas į 2022 m. lapkričio 8 d. Komisijos ataskaitą dėl Europos Sąjungos išorės veiksmų priemonių įgyvendinimo 2021 m. (COM(2022)0578),

– atsižvelgdamas į įvairias Europos Audito Rūmų (toliau – Audito Rūmai) ataskaitas dėl ES išorės finansavimo, visų pirma į Specialiąją ataskaitą Nr. 14/2023 „Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ programavimas. Išsamios programos, tačiau nustatyta su lėšų paskirstymo metodais ir poveikio stebėsena susijusių trūkumų“ ir Specialiąją ataskaitą Nr. 09/18 „Viešojo ir privačiojo sektorių partnerystė ES: daug trūkumų ir ribota nauda“,

– atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 1 d. Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą dėl strategijos „Global Gateway“ (JOIN(2021)0030),

[1] OL L 209, 2021 6 14, p. 1.

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos išvadas dėl Europos vystymosi finansinės struktūros stiprinimo,

– atsižvelgdamas į 2022 m. kovo 24 d. Komisijos ataskaitą „Komisijos Europos vystymosi finansinės struktūros gerinimo veiksmų planas ir 2021 m. pažangos ataskaita“ (COM(2022)0139),

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 14 d. Tarybos išvadas dėl Europos komandos pasiryžimo užtikrinti žmogaus socialinę raidą stiprinimo,

– atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 20 d. Tarybos išvadas dėl atnaujintos ES partnerystės su mažiausiai išsivysčiusiomis šalimis,

– atsižvelgdamas į savo 2018 m. balandžio 18 d. rezoliuciją „ES išorės finansavimo priemonių įgyvendinimas: 2017 m. laikotarpio vidurio peržiūra ir būsima struktūra po 2020 m.“[1],

– atsižvelgdamas į savo 2018 m. balandžio 17 d. rezoliuciją dėl vystomojo bendradarbiavimo priemonės, humanitarinės pagalbos priemonės ir Europos plėtros fondo įgyvendinimo[2],

– atsižvelgdamas į savo 2019 m. kovo 27 d. per pirmąjį svarstymą priimtą poziciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės[3],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. lapkričio 24 d. rezoliuciją dėl būsimos Europos vystymosi finansinės struktūros[4],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. birželio 23 d. rezoliuciją dėl darnaus vystymosi tikslų (DVT) įgyvendinimo ir vykdymo[5],

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. birželio 15 d. rezoliuciją dėl darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo ir vykdymo[6],

– atsižvelgdamas į savo 2023 m. kovo 15 d. rekomendaciją Tarybai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl EIVT veikimo apžvalgos ir stipresnio ES vaidmens pasaulyje[7],

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. lapkričio 25 d. rezoliuciją dėl vystymosi veiksmingumo ir pagalbos efektyvumo gerinimo[8],

---

1 OL C 390, 2019 11 18, p. 76.
2 OL C 390, 2019 11 18, p. 33.
3 OL C 108, 2021 3 26, p. 312.
4 OL C 167, 2023 5 11, p. 57.
5 OL C 32, 2023 1 27, p. 28.
6 Priimti tekstai, P9_TA(2023)0250.
7 Priimti tekstai, P9_TA(2023)0077.
8 OL C 425, 2021 10 20, p. 73.

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį ir į 2002 m. gruodžio 12 d. Pirmininkų sueigos sprendimo dėl leidimo rengti pranešimus savo iniciatyva suteikimo tvarkos 1 straipsnio 1 dalies e punktą ir 3 priedą,

– atsižvelgdamas į bendrus Užsienio reikalų komiteto ir Vystymosi komiteto svarstymus pagal Darbo tvarkos taisyklių 58 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Biudžeto komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto ir Vystymosi komiteto pranešimą (A9-0374/2023),

A. kadangi Europos Sąjunga ir jos 27 ES valstybės narės kartu tebėra didžiausios pasaulyje išorės pagalbos teikėjos, teikiančios apie 43 proc. visos oficialios paramos vystymuisi (OPV), kurią besivystančioms šalims teikia visi EBPO OPV paramos teikėjai; kadangi išorės finansavimo priemonės yra pagrindinis mechanizmas, kuriuo remiami ES veiksmai pasaulyje, ir kadangi ES išorės veiksmai ES piliečiams tampa vis svarbesni;

B. kadangi Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ (toliau – Priemonė) įsigaliojo 2021 m. birželio 14 d. ir sujungė ankstesnes priemones į vieną priemonę; kadangi Priemonė, kurios bendras biudžetas – 79,5 mlrd. EUR, parodo, kad įvyko istorinis ES išorės ir vystymosi politikos pokytis;

C. kadangi Komisija yra atsakinga už ES pagalbos nustatymą, apibrėžimą, įgyvendinimą, stebėseną ir vertinimą; kadangi Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) atsako už ES išorės politikos tęstinumo ir suderinamumo užtikrinimą, laikantis integruoto požiūrio, be kita ko, pasitelkiant šią Priemonę; kadangi Parlamentas, kaip vienas iš teisės aktų rengėjų vykdant bendro sprendimo procedūrą, atsako už demokratinę priežiūrą ir tikrinimą; kadangi sukurtas Europos komandos metodas turėtų prisidėti kuriant vieną bendrą ES išorės atsako į pagrindinius iššūkius strateginio koordinavimo sistemą; kadangi šis metodas sudaro sąlygas tolesniam ES institucijų, valstybių narių ir Europos investicijų banko (EIB) bendradarbiavimui, nuolat didinant ES kolektyvinį veiksmingumą ir matomumą; kadangi Priemonė turi būti įgyvendinama taikant veiksmų derinį, įskaitant dvišalį bendradarbiavimą, dotacijas įvairiems partneriams ir investicijų sistemą;

D. kadangi Priemonės išorės investicijų sistema sutelkia mišrų finansavimą ir garantijas pagal „Europos darnaus vystymosi fondo +“ (EDVF+) Išorės veiksmų garantiją, kurią turi įgyvendinti reikalavimus atitinkantys partneriai laikydamiesi atviro ir bendradarbiavimu grįsto požiūrio, konkretų vaidmenį atliekant EIB; kadangi EDVF+ gerokai išplečia savo pirmtako EDVF finansinį paketą ir galės garantuoti operacijas iki 53,4 mlrd. EUR per Išorės veiksmų garantiją; kadangi principo „pirmiausia – politika“ taikymas

turi paskatinti bendradarbiavimą, pagrįstą politikos tikslais, ir užtikrinti, kad Europos vystymosi finansinė struktūra būtų suderinta šiuo atžvilgiu;

E. kadangi strategija „Global Gateway“ siekiama didinti ES geopolitinę įtaką pasaulinėje arenoje, skatinant pažangias, švarias ir saugias skaitmenines, energetikos ir transporto jungtis ir stiprinant sveikatos, švietimo ir mokslinių tyrimų sistemas visame pasaulyje, įgyvendinant JT darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir jos DVT;

F. kadangi nelygybė yra viena iš pagrindinių nestabilumo, nesaugumo ir smurto priežasčių;

G. kadangi žmogaus teisių propagavimas yra ES išorės veiksmų kertinis akmuo;

H. kadangi žmogaus socialinė raida tebėra pagrindinė ES išorės ir vystymosi politikos sritis; kadangi investicijos į sveikatos priežiūrą, švietimą, mitybą ir socialinę apsaugą yra labai svarbios siekiant užtikrinti visuotinę prieigą prie šių paslaugų, kurios yra pagrindinės žmogaus teisės;

I. kadangi dėl ribotų išteklių ES išorės finansavimo priemonės dažnai išnaudojamos iki jų pajėgumų ribos; kadangi nuo tada, kai buvo priimtas reglamentas, kuriuo nustatoma Priemonė, dėl tokių įvykių kaip Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą, dėl kurio padidėjo pasaulinė maisto krizė, visame pasaulyje kilo energetikos, pragyvenimo išlaidų ir skolos krizė, taip pat atsirado ekonominis netikrumas, kuris turbūt dar labiau destabilizuos valstybes nares ir trečiąsias valstybes, ir COVID-19 pandemijos poveikio padėtis pablogėjo tiek, kad būtina anksčiau atlikti Priemonės laikotarpio vidurio vertinimą ir daugiametės finansinės programos (DFP) laikotarpio vidurio tikslinimą;

J. kadangi dėl COVID-19 pandemijos padidėjo jau ir taip didelis DVT finansavimo trūkumas ir dėl to ištekliai iš viso sumažėjo 700 mlrd. JAV dolerių, tačiau tuo pačiu metu reikia gerokai padidinti lėšas, kad būtų galima reaguoti į prieš pandemiją buvusius skirtumus besivystančiose šalyse; kadangi 80 proc. rezervo jau panaudota ir reikėtų apsvarstyti galimybę jį padidinti; kadangi dabartinis ES politinis ir finansinis vadovavimas bei ES pastangos nėra pakankami, kad būtų pasiekti Europos konsensuso dėl vystymosi, DVT ir Paryžiaus susitarimo tikslai ir atremiami kiti opūs pasauliniai iššūkiai, visų pirma stiprėjanti klimato kaita, COVID-19 pasekmės ir smurtiniai konfliktai, todėl reikia bendrų tarptautinio lygmens veiksmų siekiant užtikrinti, kad Priemonė galėtų reaguoti į šiuos kylančius iššūkius;

K. kadangi projektų įgyvendinimas pagal Priemonę dar negali būti visapusiškai įvertintas, nes jis tebėra pradiniame etape; kadangi per

2024 m. numatytą laikotarpio vidurio vertinimą turėtų būti įvertinta, ar Priemone prisidedama prie strateginių ES prioritetų ir veiksmingai propaguojamos jos vertybės šalyse partnerėse, skatinamos žmogaus teisės, prisidedama prie skurdo ir nelygybės mažinimo bei skatinamas darnus trečiųjų valstybių vystymasis, taip pat ar finansavimas pagal Priemonę skiriamas remiantis trečiųjų valstybių poreikiais ir vystymosi strategijomis;

L. kadangi 2023 m. Audito Rūmai padarė išvadą, kad buvo trūkumų taikant lėšų paskirstymo ir poveikio stebėsenos metodus, o plati Priemonės taikymo sritis gali sumažinti jos poveikį, ir kad reikia tobulinti paramos vystymuisi paskirstymo ir stebėsenos būdus;

M. kadangi Priemonė turėtų būti naudojama mezgant glaudesnes ir veiksmingesnes partnerystes, kurios duotų apčiuopiamų rezultatų, su trečiosiomis valstybėmis, remiantis abipusiais interesais, strateginiais prioritetais, struktūrizuotu ir veiksmingu bendradarbiavimu bei aiškiais ilgalaikiais tikslais; kadangi ES ir Afrikos bei kaimynystės santykiai yra itin svarbūs strateginiu požiūriu; kadangi Priemonė turėtų būti naudojama siekiant užtikrinti sąžiningą žaliąją pertvarką, skatinti vietos pridėtinę vertę ir laikytis reikšmingos žalos nedarymo principo; kadangi Priemonės efektyvumas, veiksmingumas ir poveikis vystymuisi – tai pagrindiniai rodikliai, kuriuos reikia stebėti;

N. kadangi nuo tada, kai buvo priimta Priemonė, geopolitinė konkurencija pasikeitė ir išaugo; kadangi dėl to Priemonė įgyja naują ir aktualesnę reikšmę; kadangi strategija „Global Gateway“ yra atsakas į šį iššūkį, siekiant šalims partnerėms suteikti perspektyvią ir patrauklią alternatyvą, kuri teiktų ilgalaikę naudą vietos bendruomenėms; kadangi reikia geriau informuoti apie ES veiksmus šalyse partnerėse ir didinti jų matomumą; kadangi nepaisant to, kad strategijoje „Global Gateway“ daug dėmesio skiriama ES geopolitiniams tikslams, pagal Priemonę teikiama OPV turi būti naudinga siekiant ilgalaikio darnaus vystymosi šalyse partnerėse;

Bendrosios pastabos

1. palankiai vertina Komisijos pasiūlymą patikslinti 2021–2027 m. DFP ir skirti papildomą finansavimą pagal 6 išlaidų kategoriją, nes dabar numatytų finansinių lėšų Priemonei nepakanka (ji nepakankamai finansuojama), o DFP turi geriau atspindėti ES geopolitinius užmojus ir pasaulinius įsipareigojimus; atkreipia dėmesį į Komisijos pasiūlymą skirti papildomų lėšų pagal 6 išlaidų kategoriją, iš kurių 9,5 mlrd. EUR būtų skirta reaguoti į migracijos išorės aspektą, įskaitant išorės iššūkius, 3 mlrd. EUR – Priemonės rezervui „Nauji uždaviniai ir prioritetai“ ir 2,5 mlrd. EUR – solidarumo ir neatidėliotinos pagalbos rezervui;

2. pabrėžia, kad reikia peržiūrėti ES išorės ir vystymosi politiką

atsižvelgiant į finansavimo trūkumą, didėjančią nelygybę tarp šalių ir jų viduje bei pasaulinį maisto stygių; pripažįsta geopolitinių pokyčių, visų pirma Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, poveikį, naujus ES prioritetus, didesnę strateginių partnerysčių su šalimis partnerėmis, suderintų su politikos suderinamumo vystymosi labui principu, svarbą ir konkretų ES investicijų, kurios turi atspindėti tiek ES vertybes ir interesus, tiek mūsų partnerių interesus, vaidmenį; taip pat pabrėžia, kad atliekant šią peržiūrą reikia įvertinti, ar įgyvendinami Priemonės tikslai mažinti skurdą ir nelygybę, propaguoti žmogaus teises ir ilgalaikį darnų šalių partnerių vystymąsi;

3. atsižvelgdamas į tebesitęsiantį Rusijos agresijos karą, dar kartą patvirtina savo tvirtą paramą Ukrainai visais aspektais, įskaitant humanitarinę pagalbą, atkūrimą, atstatymą ir modernizavimą, tebesitęsiančio Rusijos agresijos karo akivaizdoje; tačiau pabrėžia, kad ši parama neturėtų būti teikiama OPV, kitų partnerių ir trečiųjų valstybių, kurias neigiamai paveikė Rusijos agresijos karas ir kurių finansavimas iš ES lėšų neturėtų būti mažinamas, sąskaita; todėl ragina atlikti nuodugnų Priemonės išteklių vertinimą, kuriame taip pat turėtų būti įvertinta, ar jų pakanka, kad būtų pasiekti reglamente, kuriuo nustatoma Priemonė, numatyti Priemonės tikslai, atitinkamai padidinti Priemonės išteklius ir užtikrinti, kad jie ir toliau būtų aktualūs atsižvelgiant į tebesitęsiančius geopolitinius iššūkius, siekiant sudaryti ES sąlygas būti laikoma patikima partnere ir atremti kitų galingų pasaulio valstybių įtaką;

4. palankiai vertina tai, kad dauguma ES išorės veiksmų buvo sujungti į vieną Priemonę, palaipsniui supaprastinant ir suderinant daugelį ankstesnių priemonių; tačiau laikosi nuomonės, kad, nors dėl šio supaprastinimo padidėjo lankstumas ir efektyvumas, kartu nebuvo užtikrinta pakankamo lygio veiksminga atskaitomybė ir skaidrumas; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad priemonės gali būti laikomos veiksmingomis tik tada, kai tai galima įrodyti taikant aiškius ir palyginamus stebėsenos ir vertinimo mechanizmus; primena Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje Nr. 14/2023 nustatytus faktus, kuriuose nurodyta, kad daugiau kaip 20 proc. į imtį įtrauktų rodiklių neapėmė bazinių reikšmių arba bazinės reikšmės buvo neaiškios ir 24 proc. jų neapėmė tikslinių reikšmių arba tikslinės reikšmės buvo neaiškios, o orientacinių daugiamečių programų duomenų šaltiniai buvo fragmentiški arba jų trūko; ragina Komisiją nustatyti, kad priemonių atžvilgiu per visą orientacinių daugiamečių programų įgyvendinimo ciklą, t. y. planuojant, įgyvendinant ir pranešant apie rezultatus, būtų privaloma naudoti Globalios Europos rezultatų sistemos rodiklius – tai turėtų būti norma, ir gerokai padidinti ES delegacijų pajėgumus; pabrėžia, kad Priemonė turėtų užtikrinti efektyvų, veiksmingą, nuoseklų ir įtraukų įgyvendinimą, pagrįstą principu „pirmiausia – politika“ ir atitinkantį ES strateginius interesus bei vertybes ir šalių partnerių prioritetus; pakartoja savo raginimą Komisijai bent kas dvejus metus paskelbti pagalbos

veiksmingumo pažangos ataskaitą, į kurią būtų nuosekliai įtraukti standartizuoti, suprantami ir palyginami rodikliai, apimantys bendrą planavimą, bendrą įgyvendinimą ir bendras rezultatų sistemas; ragina Komisiją šią pažangos ataskaitą pateikti Parlamentui;

5. reiškia didelį susirūpinimą dėl geopolitinių neramumų eskalacijos, autoritarinių tendencijų ir pastarojo meto išpuolių prieš demokratijos ir teisinės valstybės pagrindus visame pasaulyje; ragina atliekant laikotarpio vidurio vertinimą nuodugniai įvertinti Priemonės pajėgumą įgyvendinti bendrus ES išorės politikos tikslus, visų pirma tikslą prisidėti prie daugiašališkumo skatinimo, darnaus vystymosi ir demokratijos, teisinės valstybės bei žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos, propagavimo ir rėmimo; pabrėžia, kad ES savo išorės demokratijos veiksmus, įgyvendinamus pagal Priemonę, turi pritaikyti prie naujos geopolitinės tikrovės, kuriai būdingi konkuruojantys valdymo modeliai, kad būtų galima geriau užkirsti kelią demokratijos regresui ir į jį reaguoti; ragina Komisiją kritiškai ir naudojantis pakankamai detalia informacija įvertinti Priemonės įgyvendinimo pažangą kalbant apie visas programas, išlaidų tikslus ir lyginamuosius kriterijus ir susilaikyti nuo paviršutiniškų politinių pozicijų kartojimo; dar kartą patvirtina, kad pagal Sutartis ir Naująjį Europos konsensusą dėl vystymosi pagrindinis vystomojo bendradarbiavimo tikslas turėtų būti skurdo panaikinimas ir darnaus ekonominio, socialinio ir aplinkosauginio vystymosi besivystančiose šalyse skatinimas; pabrėžia, kad požiūris „pirmiausia – politika“ turėtų būti grindžiamas principais ir tikslais, nustatytais ES strateginiame kelrodyje, Europos konsensuse dėl vystymosi, JT darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m., Paryžiaus susitarime ir Adis Abebos veiksmų darbotvarkėje;

6. visų pirma ragina sąžiningai ir išsamiai įvertinti, kaip buvo taikyta reglamento, kuriuo nustatoma Priemonė, 42 straipsnio 4 dalis ir 40 konstatuojamoji dalis, kurioje teigiama, kad paramos teikimas gali būti sustabdytas demokratijos, žmogaus teisių ir teisinės valstybės padėties pablogėjimo trečiosiose valstybėse atveju; ragina atlikti *ex ante* vertinimus siekiant nustatyti galimą projektų poveikį ir riziką žmogaus teisių srityje, atsižvelgiant į minėto reglamento 25 straipsnio 5 dalį; ragina stebėti žmogaus teises įgyvendinant projektus trečiosiose valstybėse, ypač kai tai susiję su projektais, dėl kurių kyla didelė pažeidimų rizika; ragina sustabdyti arba pakoreguoti projektus, kuriais prisidedama prie žmogaus teisių pažeidimų trečiosiose valstybėse; ragina Komisiją proaktyviai dalytis su Parlamentu visais su žmogaus teisėmis susijusiais vertinimais; pabrėžia, kad ES turi laikytis principingesnio požiūrio į šalis partneres, kurios eina priešinga kryptimi pagrindinių vertybių ir principų atžvilgiu; pritaria, kad paramos biudžetui sustabdymas yra geras pavyzdys šioje srityje;

7. yra susirūpinęs, kad dėl pagalbos Ukrainai finansavimo mobilizuojant Priemonės rezervą, o ne naudojant tinkamą biudžeto priemonę, buvo

išnaudota didžioji rezervo dalis, todėl dabar Priemonės pajėgumas reaguoti į nenumatytus iššūkius yra apribotas; palankiai vertina Komisijos pasiūlymą, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė[1]: ja turėtų būti užtikrintas tvarus ilgalaikis finansavimas Ukrainai, kartu išsaugant Priemonės pajėgumą reaguoti į būsimus iššūkius;

8. prašo, kad atliekant laikotarpio vidurio vertinimą būtų užtikrintas teisinis ir politinis aiškumas dėl Ukrainos, Moldovos Respublikos ir Sakartvelo įtraukimo į paramos gavėjų sąrašą pagal Priemonės skyrių dėl kaimynystės; pažymi, kad Ukraina ir Moldovos Respublika tapo ES narystės siekiančioms šalims kandidatėms, o Sarkatvelas laikomas potencialia ES narystės siekiančia šalimi kandidate; šiomis aplinkybėmis pabrėžia, kad todėl Ukraina, Moldovos Respublika ir Sakartvelas turėtų būti įtraukti į paramos gavėjų sąrašą, perkeliant pakankamai biudžeto lėšų iš dvišalių finansinių paketų į Pasirengimo narystei paramos priemonės (PNPP III) reglamentą[2], nes jame nustatytas teisinis pagrindas ir politikos sistema skiriasi nuo Priemonės ir Europos kaimynystės politikos, ir tai sumažintų Priemonei daromą spaudimą; palankiai vertina neseniai pateiktą Komisijos pasiūlymą dėl naujos specialios Ukrainos priemonės, kuria būtų sutelkiama būsima parama į atskirą bendrą priemonę pagal DFP 6 išlaidų kategoriją, kad būtų galima patenkinti neatidėliotinus poreikius, tačiau pabrėžia ilgalaikės priemonės naudojimo svarbą;

9. ragina atliekant laikotarpio vidurio vertinimą visų pirma įvertinti, kokiu mastu finansavimas davė apčiuopiamų rezultatų Afrikoje, vadovaujantis Priemonės tikslais, ES ir Afrikos strategija ir 2022 m. 6-ojo Afrikos Sąjungos ir ES aukščiausiojo lygio susitikimo rezultatais bei jame nustatytais prioritetais, taip pat išnagrinėti, ar reikia atlikti prioritetų ir tikslų peržiūrą; pabrėžia, kad, siekiant tinkamai įvertinti lėšų panaudojimo veiksmingumą, ypač svarbi yra apčiuopiamų suteiktos pagalbos rezultatų analizė, paremta aiškiais rodikliais; ragina Komisiją geriau pasinaudoti galimybe sujungti geografinius paketus visos Afrikos programų labui, kaip numatyta reglamento, kuriuo nustatoma Priemonė, 4 straipsnio 2 dalyje, remiant ES ir Afrikos Sąjungos įsipareigojimus; pabrėžia, kad ES, remdamasi savo Europos bendrosios rinkos kūrimo patirtimi, turi toliau aktyviai remti naują Afrikos žemyninę laisvosios prekybos erdvę, be kita ko, pasitelkiant šią Priemonę, kad būtų skatinamas tvarus ekonomikos vystymasis, darbo vietų kūrimas, mažinamas skurdas ir didinama bendra gerovė Afrikoje; pabrėžia, kad reikia remti Afrikos šalis partneres išnaudojant didelį neeksploatuojamą žemyno atsinaujinančiosios energijos potencialą ir spartinti pažangą siekiant 7-ojo DVT Afrikoje, nes tai ne tik paskatins ekonomikos augimą,

---

1 2023 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė (COM(2023)0338).

2 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III) (OL L 330, 2021 9 20, p. 1).

darbo vietų kūrimą ir socialinį vystymąsi, bet ir gerokai padidins pasaulinę atsinaujinančiųjų išteklių dalį;

10. dar kartą patvirtina Priemonėje nustatytą įsipareigojimą panaikinti skurdą, kovoti su klimato kaita ir maisto stygiumi, nelygybe ir diskriminacija bei skatinti tvarią žmogaus socialinę raidą; primena ES ir valstybių narių įsipareigojimą iki 2030 m. padidinti savo OPV iki 0,7 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų, be kita ko, bent 20 proc. pagal Priemonę finansuojamos OPV skirti socialinei įtraukčiai ir žmogaus socialinei raidai, pvz., sveikatos priežiūrai, švietimui, mitybai ir socialinei apsaugai, ir 0,2 proc. ES bendrųjų nacionalinių pajamų OPV forma skirti mažiausiai išsivysčiusioms šalims; pabrėžia, kad EDVF+ turėtų būti siekiama remti investicijas kaip būdą prisidėti prie DVT pasiekimo; pabrėžia, kad svarbu laikytis holistinio požiūrio į žmonių saugumą kaip naujo orientacinio modelio; atsižvelgdamas į būsimą programavimo procesą, ragina visapusiškai įgyvendinti Trečiąjį ES lyčių lygybės veiksmų planą, tvirtai įsipareigojant atsižvelgti į lyčių aspektą ir jį integruoti, ir užtikrinti, kad ES visuotinės sveikatos strategija bei Jaunimo veiksmų planas būtų pradėti taikyti ES išorės veiksmų srityje; pabrėžia, kad reikia stiprinti ES pastangas skatinti ir ginti žmogaus teises vykdant išorės veiksmus, pritariant ES veiksmų plano žmogaus teisių ir demokratijos srityje įgyvendinimo laikotarpio vidurio peržiūrai; pabrėžia, kad dedant visas ES pastangas vystymosi srityje svarbu laikytis tvirtos kovos su korupcija pozicijos, ir pritaria 2023 m. gegužės 4 d. Tarybos išvadoms dėl korupcijos kaip kliūties vystymuisi;

11. pabrėžia, kad investicijos į žmogaus socialinę raidą yra nepaprastai svarbios siekiant kovoti su nelygybe ir užtikrinti švietimą, įskaitant profesinį mokymą, ir turėtų išlikti aiškiu prioritetu būsimame programavimo procese, atsižvelgiant į tai, kad jos sudaro sąlygas besivystančioms šalims partnerėms panaudoti savo jaunimo žmogiškojo kapitalo potencialą ir skatinti žmogaus socialinę raidą, ekonomikos augimą bei užimtumą savo šalyse; ragina Komisiją įdiegti vaiko politikos rodiklį, kuris būtų pagrįstas esamais metodais, sukurtais lyčių lygybės, klimato, migracijos ir skaitmeninimo srityse, taip siekiant sudaryti sąlygas ES institucijoms ir partneriams išmatuoti bei stebėti investicijas į vaikus; pabrėžia, kad ES investicijų į vaikus sekimas ir stebėjimas yra itin svarbūs siekiant parodyti ES pridėtinę vertę ir veiksmingumą; pabrėžia, kad COVID-19 buvo įspėjimas mažas ir vidutines pajamas gaunančioms šalims, kad būtina paspartinti pažangą kuriant visuotines, viešosiomis lėšomis finansuojamas sveikatos priežiūros sistemas; prašo, kad programuojant Priemonę pirmenybė būtų teikiama dotacijoms ir viešojo sektoriaus skatinimui sveikatos srityje, siekiant užtikrinti, kad parama vystymuisi pirmiausia pasiektų žmones; pabrėžia, kad svarbu ir toliau skirti pakankamai biudžeto, kad būtų galima pagerinti socialinius rezultatus ir spręsti sistemines problemas;

12. reiškia susirūpinimą dėl LGBTIQ+ teisių padėties visame pasaulyje, taip pat dėl bendros priešiškos reakcijos į moterų teises, lyčių lygybę ir lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises besivystančiose šalyse; ragina Komisiją ir EIVT stabdyti regresą šių teisių pripažinimo ir apsaugos srityje; atsižvelgdamas į tai pabrėžia, kad reikia teikti pirmenybę tikslinei paramai pilietinės visuomenės organizacijoms (PVO) ir bendruomenėms, propaguojančioms pagarbą lytinei ir reprodukcinei sveikatai bei teisėms, moterų teisėms, lyčių lygybei, LGBTIQ+ bendruomenei ir kitoms marginalizuotoms gyventojų grupėms, įskaitant griežtesnes homoseksualumo dekriminalizavimo priemones; primena, kad bent 85 proc. naujų veiksmų, įgyvendinamų pagal Priemonę, pagrindinis arba svarbus tikslas turėtų būti lyčių lygybė ir bent 5 proc. šių veiksmų pagrindinis tikslas turėtų būti lyčių lygybė ir moterų bei mergaičių teisės ir įgalėjimas;

13. pabrėžia, kad svarbu pasiekti visus Priemonės išlaidų ir su programomis susijusius tikslus ir ragina pateikti išsamią informaciją apie šioje srityje padarytą pažangą; apgailestauja dėl didelių trūkumų siekiant Priemonės 30 proc. klimato tikslo, prisidedant prie 10 proc. biologinės įvairovės tikslo pagal DFP 2026 ir 2027 m. ir užtikrinant, kad būtų vykdomi ES visuotiniai finansiniai įsipareigojimai pagal JT programą, visų pirma susiję su įnašu į Nuostolių ir žalos fondą; primena, kad klimato kaita darys vis didesnį spaudimą maisto gamybai ir galimybei jo gauti, visų pirma pažeidžiamuose regionuose, ir tai pakenks apsirūpinimo maistu saugumui bei mitybai; be to, primena, kad biologinė įvairovė yra esminis veiksnys kovojant su klimato kaita ir kad biologinės įvairovės bei ekosistemų funkcijų nykimas trukdys daryti pažangą siekiant maždaug 80 proc. įvertintų uždavinių pagal DVT; ragina parengti išsamų planą, kuriame būtų išdėstyta, kaip Komisija ketina pasiekti išlaidų ir lyčių lygybės tikslus iki DFP pabaigos;

14. dar kartą patvirtina Priemonėje apibrėžtą įsipareigojimą šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio perkėlimo priežastis; mano, kad, nedarant poveikio nenumatytoms aplinkybėms, turėtų būti laikomasi Priemonėje nustatyto įsipareigojimo orientacinį 10 proc. Priemonės finansinio paketo skirti veiksmams, kuriais remiamas migracijos ir priverstinio gyventojų perkėlimo valdymas pagal Priemonės tikslus, ir kad šis klausimas neturėtų būti svarstomas iš naujo; vis dėlto pažymi, kad 14 proc. lėšų, kurias įsipareigota skirti 2021 m., prisidėjo prie migracijos išlaidų tikslo; tikisi, kad bus reguliariai teikiama išsami naujausia informacija apie dabartinę padėtį;

15. apgailestauja, kad dabartinis greitojo reagavimo ramsčio naudojimas matomai ir veiksmingai neprisideda prie ES interesų propagavimo pasaulyje; todėl prašo atliekant 2024 m. laikotarpio vidurio vertinimą iš naujo apsvarstyti galimybę vėl numatyti su programomis susijusią paramą ES užsienio ir saugumo politikos tikslams;

Reikiamų išteklių užtikrinimas ir investicijų sutelkimas

16. pažymi, kad jokiomis aplinkybėmis atliekant DFP 2024 m. laikotarpio vidurio tikslinimą Priemonės lėšos neturi būti sumažintos ar perkeltos į kitas ilgalaikes temines ir geografines programas, skirtas darniam vystymuisi; yra susirūpinęs dėl to, kad nuo 2021–2027 m. DFP pradžios Priemonei nebuvo skiriama pakankamai lėšų ir kad didesnis dėmesys geografinėms programoms buvo skiriamas svarbių teminių finansavimo eilučių, pvz., biudžeto eilutės „Visuotiniai uždaviniai“ prioritetinės srities „Žmonės“, sąskaita; šiai eilutei jau buvo daromas didesnis spaudimas dėl COVID-19, todėl liko mažai arba neliko jokių galimybių veikti, kad būtų galima visapusiškai vykdyti ES įsipareigojimus remti daugiašales sveikatos iniciatyvas ateinančiais metais; pabrėžia, kad lėšų trūkumas lemia pavojingą atotrūkį tarp ES užmojų ir jos gebėjimo tesėti savo pažadus; primena, kad dėl nepakankamo finansavimo taip pat atsiras žalinga konkurencija tarp trumpalaikių poreikių ir ilgalaikių investicijų, taip pat tarp pagrindinių vystymosi sektorių, o tai galiausiai pakenks ES pagalbos veiksmingumui ir jos indėliui įgyvendinant Darbotvarkę iki 2030 m.; pabrėžia pagrindinį Priemonės, EDVF+ ir Išorės veiksmų garantijos vaidmenį suteikiant strateginę mišraus finansavimo, investicijų rizikos mažinimo ir garantijų sistemą ir su ES biudžeto pagalba mobilizuojant privačiojo sektoriaus išteklius, ypač atsižvelgiant į vis didesnę geopolitinę ir ekonominę konkurenciją; pabrėžia, kad mišraus finansavimo projektuose ir veiksmingose partnerystėse su privačiuoju sektoriumi besivystančiose šalyse turi būti siekiama kuo labiau padidinti vystymosi rezultatus ir jie turi būti suderinti su DVT, Paryžiaus susitarimu ir nacionaliniais vystymosi prioritetais; primena, kad privačiojo sektoriaus parama papildo, o ne pakeičia, viešąsias investicijas, visų pirma į ypatingos svarbos paslaugas, kaip antai sveikatos, švietimo ir socialinės apsaugos, kurios suteikia labai svarbių ilgalaikių perspektyvų skurdui įveikti; ragina EDVF+ lėšomis nefinansuoti investicijų, kurios daro neigiamą poveikį DVT pasiekimui, visų pirma kovos su klimato kaita srityje; prašo pakoreguoti ilgalaikį biudžetą siekiant išsaugoti ES teigiamą poveikį, įtaką ir patikimumą pasaulinėje arenoje;

17. pripažįsta konkretų ES investicijų, kurios turi atitikti strateginius ES ir šalių partnerių interesus bei vystymosi tikslus, taip pat ES vertybes, vaidmenį ir pabrėžia, kad biudžeto garantijos atlieka svarbų vaidmenį jas įgyvendinant pagal principą „pirmiausia – politika“; atkreipia dėmesį, kaip svarbu užtikrinti, jog garantijomis būtų atsverta didžiausios rizikos šalyse kylanti rizika investicijoms, kad į jas taip pat būtų nukreiptos atitinkamos investicijos; pabrėžia, kad, atsižvelgiant į vykstančias diskusijas dėl daugiašalių plėtros bankų reformos, ES turėtų rodyti pavyzdį šioje srityje;

18. atkreipia dėmesį į konkretų EIB vaidmenį Europos vystymosi finansinėje struktūroje, nustatytą SESV 209 straipsnyje ir reglamento, kuriuo nustatoma Priemonė, 36 straipsnyje, ir pripažįsta

EIB galimybes sutelkti papildomą finansavimą, padedantį siekti Priemonės tikslų; palankiai vertina direktorato „EIB pasaulyje“, kuris veikia nuo 2022 m. sausio 1 d. ir kuriuo siekiama padidinti Banko dalyvavimą ir praktinę patirtį besivystančiose šalyse, įsteigimą; pažymi, kad nuo naujo vystymosi padalinio įsteigimo, direktorato „EIB pasaulyje“ naudojimasis specialia investicijų linija, numatyta pagal šią Priemonę, pasiekė rekordinį lygį ir buvo skirta daugiau kaip 10 mlrd. EUR 2022 m., visų pirma Ukrainai ir strategijai „Global Gateway“ remti; primena ES biudžeto, kaip vienintelio garanto, užtikrinančio EIB veiklą teikiant paskolas už ES ribų remiant ES politiką, svarbą; ragina padidinti iš ES biudžeto EIB teikiamas garantijas, kad EIB galėtų vykdyti itin svarbias viešojo ir privačiojo sektorių operacijas Ukrainoje ir išplėsti savo veiklą globaliuosiuose Pietuose; ragina EIB pasinaudoti savo pozicija siekiant mobilizuoti investicijas į darnų vystymąsi, laikantis EDVF+ nustatyto tikslo ir kriterijų; pabrėžia svarbų EIB vaidmenį bendradarbiaujant su Komisija, kad būtų skirta 100 mlrd. EUR iš 300 mlrd. EUR, dėl kurių įsipareigota pagal strategiją „Global Gateway“; ragina EIB teikti pirmenybę darnaus vystymosi darbotvarkei; ragina EIB prisiimti didesnę riziką finansuojant didelės socialinės grąžos projektus; ragina EIB toliau stiprinti savo veiklą šioje srityje, remiantis savo dabartiniu požiūriu į paslaugų teikimą bendroje vietoje ES delegacijose, kartu toliau išnaudojant galimą sinergiją su Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku (ERPB) ir kitomis Europos plėtros finansų įstaigomis; ragina EIB toliau aktyviai dalyvauti rengiant planavimą, stebėseną ir vertinimą šalies lygmeniu, bendradarbiaujant su ES delegacijomis ir bendrai finansuojant su plėtros finansų įstaigomis; ragina griežčiau koordinuoti Komisijos, EIVT ir ES delegacijų veiklą, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos diskusijoms ir bendradarbiavimui su atitinkamais subjektais vietoje, siekiant nustatyti projektus, geriausiai atitinkančius vystymosi veiksmingumo tikslus;

19. palankiai vertina atvirą EDVF+, kuris buvo įsteigtas siekiant remti privačiojo sektoriaus investicijas, struktūrą ir ragina Komisiją, EIB, ERPB, valstybes nares ir plėtros finansų įstaigas išnaudoti visas Išorės veiksmų garantijos suteiktas galimybes ir atitinkamas investicijų linijas siekiant skatinti tvarias privačiojo sektoriaus investicijas; pabrėžia, kad reikia kuo labiau panaudoti privačiojo sektoriaus finansavimą, ypač daug dėmesio skiriant mažosioms ir vidutinėms įmonėms, ir ragina dėti daugiau pastangų siekiant pašalinti trukdžius ir kliūtis investicijoms; be to, pripažįsta svarbų privačiojo sektoriaus vaidmenį, kai įmanoma, užtikrinti naujas investicijas, užimtumą ir finansavimą vystymuisi; primena Parlamento tikrinimo įgaliojimus, ir tai, kad reikia užtikrinti skaidrumą įgyvendinant EDVF+;

Strateginis požiūris

20. palankiai vertina Europos komandos požiūrį ir jos tikslą padidinti ES

vystymosi projektų nuoseklumą, poveikį ir matomumą, taip pat ragina imtis daugiau bendrų veiksmų su valstybėmis narėmis, visų pirma įgyvendinant Europos komandos iniciatyvas; primena Audito Rūmų pastabą, kad atskirų valstybių narių įnašai į Europos komandos iniciatyvas nėra nurodyti daugiametėse orientacinėse programose, o tai kelia netikrumą dėl valstybių narių finansinės paramos ir dėl to atsiranda daugiau neaiškumo dėl Europos komandos iniciatyvų ateities; ragina Komisiją ir valstybes nares peržiūrėti metodo veiksmingumą ir informuoti Parlamentą apie savo išvadas; ragina Komisiją paaiškinti su Europos komandos požiūriu susijusius vaidmenis ir pasiūlyti mechanizmą, kuriuo būtų didinamas iniciatyvų skaidrumas ir demokratinė priežiūra; ragina ES ir valstybes nares imtis bendrų veiksmų siekiant padidinti veiksmingumą ir kuo labiau padidinti išteklius; ragina valstybes nares, plėtros finansų įstaigas, EIB ir ERPB aktyviau dalyvauti Europos komandoje, prisiimant finansinius įsipareigojimus ir imantis bendrų veiksmų, kuriems vadovautų Komisija;

21. palankiai vertina strategiją „Global Gateway“ kaip koordinuotą ES atsaką į pasaulinius iššūkius; laikosi nuomonės, kad naujų geostrateginių iššūkių laikais ES užsienio ir saugumo politikos bei vystomojo bendradarbiavimo subjektai turi geriau koordinuoti veiksmus, kad padidintų ES dalyvavimą ir matomumą visame pasaulyje investuojant į infrastruktūrą, kuria sukuriama nacionalinė vertė šalyse partnerėse, laikantis DVT; primena, kad strategija „Global Gateway“ turi būti suprantama kaip strateginė koncepcija, kurioje integruota užsienio, ekonomikos ir vystymosi politika; pabrėžia, kad reikia didelių investicijų tiek į materialiąją, tiek į skaitmeninę infrastruktūrą besivystančiose šalyse, pradedant skaitmeniniais, transporto ir energetikos tinklais ir baigiant sveikatos, švietimo ir maisto sistemomis; vis dėlto apgailestauja, kad trūksta skaidrumo ir nenumatyta strategijos valdymo ir įgyvendinimo reguliavimo sistema, atsižvelgiant į Priemonės tikslus ir prioritetus; pabrėžia, kad būtinas tinkamas parlamentinis dalyvavimas ir tikrinimas, taip pat reikia konsultacijų su verslo sektoriumi ir pilietinės visuomenės organizacijomis, taikant nesudėtingą valdymo sistemą, kuri greitai padidintų ES investicijas ir matomumą šalyse partnerėse sudėtingomis geopolitinėmis aplinkybėmis; ragina Komisiją atnaujinti bendrą komunikatą dėl strategijos „Global Gateway“ siekiant paaiškinti valdymo sistemą, įskaitant Parlamento tikrinimo vaidmenį, ir pateikti aiškią apibrėžtį, kas yra strategijos „Global Gateway“ projektas ir kuo tokie projektai skiriasi nuo kitų investicinių projektų; ragina paaiškinti, kaip taikomas ES finansinis reglamentas ir viešųjų pirkimų taisyklės; ragina sparčiau įgyvendinti strategiją, atsižvelgiant į esamus ir atsirandančius pasaulinius iššūkius;

22. apgailestauja, kad trūksta aiškumo dėl strategijos „Global Gateway“ finansavimo, ir primena, kad tokios naujos iniciatyvos turėtų būti finansuojamos naujais asignavimais, taigi turėtų būti atitinkamai

padidinama 6 išlaidų kategorijos viršutinė riba; ragina Komisiją sistemingiau įtraukti PVO į strategijos „Global Gateway“ projektus ir Europos komandos iniciatyvas, taip pat apsvarstyti galimybę aktyviai įtraukti vietos PVO į kiekvienai šaliai skirtą programavimo veiklą;

23. pabrėžia, kad svarbu veiksmingiau naudoti sąveiką ir geriau suderinti finansavimo iniciatyvas, kurių imasi EIB, ERPB ir kitos plėtros finansų įstaigos, taip pat orientuotis į Europos kaimynystės šalis, ypač daug dėmesio skiriant ES šalims kandidatėms;

Parlamentinis tikrinimas

24. primena Parlamento atliekamą politinės kontrolės ir konsultavimo funkciją ir pabrėžia aukšto lygio geopolitinio dialogo vaidmenį nustatant bendrąsias Priemonės įgyvendinimo gaires; pabrėžia, kad svarbu turėti išsamią informaciją apie biudžetą, kuris buvo arba bus įvykdytas; pabrėžia, kad Parlamentui reikia visapusiškos ir savalaikės prieigos prie dokumentų ir galimybės stebėti projektų poveikį bei pažangą, kad galėtų geriau įvertinti jų aprėptį ir poveikį, todėl jam reikia visapusiškos prieigos prie standartizuotų bazinių ir tikslinių rodiklių, taip pat duomenų šaltinių; ragina Komisiją užtikrinti nuoseklų tarpinstitucinį informacijos srautą, kad Parlamentas būtų informuojamas apie investicinius projektus, įskaitant strategijos „Global Gateway“ projektus, ir užtikrinti, kad būtų galima visapusiškai naudotis rezultatų valdymo sistema; pakartoja, kad reikia visapusiškai atsižvelgti į Parlamento pozicijas; taip pat pakartoja, kad Parlamento rezoliucijos yra bendros Priemonės įgyvendinimo politikos sistemos dalis; primygtinai ragina Komisiją gerokai pagerinti savalaikį dokumentų pateikimą Parlamentui prieš pradedant aukšto lygio geopolitinį dialogą, taip pat būdą, kuriuo ji atsižvelgia į Parlamento rekomendacijas, visų pirma po kiekvieno dialogo taikant rašytinę procedūrą, nurodant savo tolesnius veiksmus, susijusius su kiekviena konkrečia Parlamento rekomendacija;

25. ragina Komisiją pasinaudoti DFP tikslinimu siekiant patobulinti Priemonės nomenklatūrą ir įtraukti daugiau biudžeto eilučių, kad biudžeto valdymo institucija galėtų naudotis savo tikrinimo įgaliojimais, ypač kaimynystės biudžeto eilučių srityje, siekiant padidinti skaidrumą, kad būtų galima įgyvendinti duomenimis grindžiamą politiką, kurią būtų galima audituoti atsižvelgiant į jos tikslus, ir geriau atspindėti strateginį požiūrį bei pagerinti ilgalaikį programavimą; atkreipia dėmesį į tai, kad finansinių priemonių dubliavimasis, pvz., garantijų srityje, apsunkina tikrinimą; ragina Komisiją, pasikonsultavus su Parlamentu, viename dokumente pateikti suprantamą, aiškią ir išsamią finansinių priemonių apžvalgą, nurodant jų tarpusavio sąsajas ir įvairius susijusius subjektus, taip pat išsamią ir tikslią dotacijų bei garantijų bei jų padengimo būdų apžvalgą; ragina Komisiją kas ketvirtį teikti biudžeto valdymo institucijai naujausią informaciją, įskaitant informaciją apie biudžeto

garantijų naudojimą ir sumas, taip pat numatomus atidėjinius ir būsimas prognozes bei dabartinę padėtį ryšium su išlaidomis ir su programomis susijusiais tikslais;

26. akcentuoja programavimo proceso svarbą, pabrėždamas itin svarbų EIVT ir ES delegacijų vaidmenį šiuo atžvilgiu, taip pat užtikrinant tinkamą šalių partnerių ir kitų vystymosi subjektų įtraukimą į visą procesą, be kita ko, skatinant glaudų ir skaidrų konsultavimąsi su regioninėmis bei vietos valdžios institucijomis ir bendradarbiavimą su jomis, siekiant nustatyti bendrus prioritetus ir sustiprinti šalių partnerių atsakomybę; pabrėžia, kad vykdant ES išorės veiksmus svarbu užtikrinti veiksmingą poreikiais grindžiamą ir į žmones orientuotą požiūrį, ir akcentuoja, kad vietos partneriai ir pilietinė visuomenė turėtų atlikti esminį vaidmenį rengiant, įgyvendinant, stebint ir vertinant programas; atkreipia dėmesį į PVO ir, kai aktualu, privačiojo sektoriaus svarbą įgyvendinant Priemonę, ypač programavimo procese; dar kartą patvirtina, kad reikia didinti paramą pilietinei visuomenei visame pasaulyje;

27. apgailestauja dėl skuboto programavimo proceso, vykusio 2021 m. antroje pusėje, nesudarant sąlygų Parlamentui atlikti tinkamą tikrinimą; susirūpinęs atkreipia dėmesį į Audito Rūmų specialiosios ataskaitos Nr. 14/2023 nustatytus faktus, kuriuose padaryta išvada, kad programavimo procesas galėtų būti patobulintas; tikisi, kad Komisija ir EIVT imsis veiksmų pagal Audito Rūmų rekomendaciją ir kitame programavimo procese atsižvelgs į įgytą patirtį; ragina Komisiją užtikrinti labiau nuspėjamą ir skaidresnį programavimą, parengti standartizuotą, palyginamą ir skaidrią lėšų skyrimo kaimyninėms šalims metodiką, užtikrinti griežtą taikymą ne kaimyninėms šalims ir patikslinti ES paramos poveikio vertinimo metodiką, taip pat užtikrinti jos aktualumą kintančiomis geopolitinėms aplinkybėms;

28. palankiai vertina neseniai priimtas makrofinansinės paramos priemones siekiant padėti keletui šalių, visų pirma Ukrainai, kovoti su Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą pasekmėmis; apgailestauja, kad biudžeto valdymo institucijoms trūksta informacijos apie makrofinansinės paramos palūkanų išlaidų finansavimo valdymą; yra susirūpinęs dėl to, kad dabartinis makrofinansinės paramos palūkanų išlaidų finansavimas mobilizuojant Priemonės rezervo „Nauji uždaviniai ir prioritetai“ lėšas, o ne skiriant naujus asignavimus, kelia pavojų, kad likusiam laikotarpiui bus išnaudota didžioji dalis (jei ne visos) rezervo lėšos, todėl nebus galimybių reaguoti į nenumatytus iššūkius taikant šią Priemonę; dėl šios priežasties pabrėžia, kad reikia rasti tvarų ilgalaikio finansavimo sprendimą, kartu išsaugant gebėjimą įveikti būsimus iššūkius;

29. apgailestauja, kad Komisija ne visada informuoja Parlamentą prieš mobilizuodama rezervo lėšas, taip pat apgailestauja dėl to, kad siunčiami raštai gaunami po mobilizavimo, faktiškai pažeidžiant

Parlamento teisę tikrinti ir trukdant Komisijai visapusiškai atsižvelgti į Parlamento pastabas dėl lėšų mobilizavimo pobūdžio ir tikslų bei numatytų finansinių sumų; ragina Komisija visada išsamiai informuoti Parlamentą prieš mobilizuojant rezervo lėšas ir atsižvelgti į Parlamento pastabas pagal reglamento, kuriuo nustatoma Priemonė, 71 konstatuojamąją dalį;

30. apgailestauja, kad Komisijos naudojimasis rezervu neatitinka reglamento, kuriuo nustatoma Priemonė, 17 straipsnio dvasios, ypač kalbant apie naujų teisėkūros iniciatyvų finansavimą; nerimauja dėl to, kad jau paskirta 80 proc. Priemonės rezervo lėšų, numatytų 2021–2027 m. laikotarpiu, ir laikotarpiui iki 2027 m. liko tik 1,9 mlrd. EUR (21 proc.); apgailestauja dėl to, kad 60 proc. likusių rezervo lėšų buvo iš anksto paskirstyta neatsižvelgiant į numatomus būsimus poreikius, pvz., Sirijos pabėgėlių paketą;

31. primena, kad aktyvesnis Parlamento dalyvavimas visais Priemonės valdymo ir įgyvendinimo etapais buvo viena iš sąlygų siekiant, kad būtų pritarta tam, kad ankstesnės išorės finansavimo priemonės būtų sujungtos pagal Priemonę (kaip nustatyta 2018 m. balandžio 18 d. Parlamento rezoliucijoje „ES išorės finansavimo priemonių įgyvendinimas: 2017 m. laikotarpio vidurio peržiūra ir būsima struktūra po 2020 m.“ ir Parlamento 2019 m. derybų dėl Priemonės įgaliojimuose); primena, kad Priemonė suteikia galimybę teisėkūros procedūromis iš dalies keisti reglamentus dėl Priemonės ir PNPP III, ir siūlo nuodugniai įvertinti Parlamento vaidmenį užtikrinant strateginį vadovavimą ir tikrinimą arba nepakankamą Parlamento dalyvavimą sustabdant pagalbos teikimą ar naudojant rezervą, taip pat reguliarius Priemonės komiteto posėdžius, kurie turi neišnaudotą potencialą;

32. tikisi, kad Parlamentas visapusiškai dalyvaus antros DFP laikotarpio pusės ir 2025–2027 m. daugiamečių orientacinių programų programavimo procese;

33. mano, kad galiojanti ataskaitų apie ES veiksmus bet kurioje šalyje, regione ar teminėje srityje tvarka yra nepakankama ir pernelyg teisinė; ragina atlikti pragmatiškų skubių patobulinimų, susijusių su naudingų duomenų atnaujinimu, taip pat lanksčiai ir laiku pateikti Parlamentui geriausios įgyvendinimo praktikos pavyzdžių, prireikus taikant tinkamas konfidencialumo taisykles; mano, kad viešųjų projektų duomenų bazė nėra patogi naudoti ir nepadeda teikti atnaujintos informacijos; pabrėžia, jog ES investiciniai projektai turėtų būti vertinami, stebimi ir apie juos turėtų būti teikiamos ataskaitos, kad būtų nustatytas jų veiksmingumas ir išvengta nenumatyto neigiamo poveikio;

34. ragina Komisiją kartu su EIB, ERPB ir kitomis Europos plėtros finansų įstaigomis parengti standartizuotas procedūras, įskaitant *ex ante* ir *ex post* vertinimus ir taikant Komisijos rezultatų valdymo

sistemą; primygtinai ragina Komisiją paskelbti šią sistemą ir užtikrinti, kad plėtros finansų įstaigos, naudojančios savo rodiklius, juos aiškiai apibrėžtų ir paaiškintų jų taikymą bei palyginamumą su sistema; ragina Komisiją vykdyti visų investicinių projektų aplinkosaugos, socialinių ir valdymo standartų stebėseną; ragina Komisiją sudaryti galimybes naudotis EDVF+ rezultatų valdymo sistema, kad būtų lengviau tikrinti pažangą siekiant atskaitingesnio vystymosi finansavimo;

Tolesni veiksmai

35. prašo kuo plačiau taikyti laikotarpio vidurio vertinimą siekiant atnaujinti Priemonę arba jos deleguotuosius aktus prioritetinėse srityse ir iš naujo įvertinti geografinių ir teminių daugiamečių orientacinių programų pagrįstumą, įskaitant svarbesnes sąlygas, susijusias su tarptautinės teisės, žmogaus teisių, teisinės valstybės principų ir demokratijos paisymu, suderinimu su ES užsienio politika ir susijusio sustabdymo mechanizmo, kaip kraštutinės priemonės, taikymu, kai pagal Priemonę paramą gaunančios šalies užsienio politika visiškai nukrypsta nuo ES užsienio politikos; pabrėžia, kad svarbu didinti ES veiksmų, ypač vystomojo bendradarbiavimo pastangų, matomumą; todėl ragina aprūpinti EIVT ir ES delegacijas reikiamomis priemonėmis, kuriomis būtų plėtojami jų strateginės komunikacijos pajėgumai, siekiant geriau paaiškinti ES veiksmus sprendimus priimantiems asmenims ir plačiajai visuomenei trečiosiose šalyse bei kovoti su dezinformacija; ragina ES priešintis bet kokia paramai valstybėms agresorėms ir jų politikai, ypač Rusijos Federacijai jos agresijos kare prieš Ukrainą;

36. pabrėžia, kad kartu su laikotarpio vidurio vertinimu turėtų būti atlikti būtini Priemonės ir PNPP III teisės aktų pakeitimai, kad atitinkami reglamentai atspindėtų naują Ukrainos ir Moldovos, kaip ES šalių kandidačių, statusą, taip pat turėtų būti priimtas naujas deleguotasis aktas, kuriame kiekvienam regionui būtų nustatyti konkretūs tikslai ir prioritetinės bendradarbiavimo sritys; pabrėžia, kad svarbu, pasitelkiant plėtros finansų įstaigas ir EIB, teikti finansavimą, kuris būtų orientuotas į galimybes gauti svarbiausiųjų žaliavų ir susijusius veiksmus įgūdžių, infrastruktūros ir reguliavimo sistemos srityse, laikantis EIB aplinkosaugos ir socialinių standartų, užtikrinant, kad tai būtų bendro ES ir jos partnerių planavimo plėtojant atsinaujinančiųjų išteklių energiją siekiant DVT, dalis;

37. mano, kad dėl geopolitinių iššūkių, iškilusių per Rusijos agresijos karą prieš Ukrainą, ir didėjančios piktavališkos Kinijos Liaudies Respublikos įtakos bei ambicingumo, reikia gerokai padidinti Priemonės biudžetą; pabrėžia, kad iššūkių iškilo visame pasaulyje, o tai reiškia, kad ES turi didinti savo geopolitinę įtaką, sykiu toliau laikytis savo vertybių ir principų; pažymi, kad subalansuotas atsakas į šiuos iššūkius bus įmanomas tik tuo atveju, jei asignavimų dalis kiekvienai Priemonės sričiai išliks tokia pati; reiškia susirūpinimą dėl

to, kad ES praranda įtaką ir matomumą dėl Kinijos ir Rusijos pateikiamų alternatyvių pasiūlymų; primygtinai ragina ES reaguoti į šalių partnerių lūkesčius ir greitai įgyvendinti su jomis sudarytus politinius susitarimus, pvz., Kotonu susitarimą pakeičiantį susitarimą, siekiant sustiprinti savo, kaip patikimos sąjungininkės vystomojo bendradarbiavimo srityje, statusą ir parodyti, kad tarptautinė taisyklėmis grindžiama sistema gali padėti įveikti šiuolaikinius iššūkius;

38. primygtinai tvirtina, kad Parlamentas yra Europos komandos dalis ir su juo turėtų būti elgiamasi atitinkamai, todėl tikisi dažniau teikiamos išsamesnės ir prasmingesnės informacijos apie Priemonės įgyvendinimą, įskaitant EIB investicijų, susijusių su Priemonės lėšomis, sąrašą;

39. pažymi, kad bandomieji projektai ir parengiamieji veiksmai yra naujos iniciatyvos, kurios gali tapti ES finansavimo programomis, jei pasirodytų, kad jos yra sėkmingos; pabrėžia, kad jos yra galimybė Parlamentui pradėti įgyvendinti programas, kurios kitu atveju nebūtų finansuojamos; pabrėžia, kad Priemonė, aiškinama plačiai, teoriškai yra visų iniciatyvų teisinis pagrindas, dėl to užkertamas kelias tinkamumui ir Parlamento iniciatyvos faktiškai tampa neįmanomos;

°

° °

40. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Tarybai, Europos investicijų bankui ir kitoms atitinkamoms Europos finansų plėtros institucijoms.